

paalde leeftijden. De cijfers in de kolommen bij de Ned. Hervormden dalen van onder naar boven, in iedere „jongere periode” is het percentage Hervormden kleiner.

Ontstellend is het lage cijfer (29.5 %) van de Ned. Hervormden, geboren in de periode 1930—1921. Dat voorspel voor de toekomst, wat het ledental betreft, niet veel goeds. Plaatst daartegenover het zeer aanzienlijke cijfer van de Rooms-Katholieken, in dezelfde periode geboren! Bijna twee en veertig procent van alle kinderen, geboren in de periode 1930—1920, is Katholiek!

Ten deele is het lage cijfer der Ned. Hervormden te wijten aan het aanzienlijke ledenverlies, maar ook aan het lage geboortecijfer.

In 1930 vormen het aantal Ned. Hervormde kinderen van 0—10 jaar slechts 18.1 % van het totale aantal Ned. Hervormden. Bij de Gereformeerden, Rooms-Katholieken en „onkerkelijken” is dit getal resp. 22.3, 24.2, en 22.6 %.

Het laatste getal valt weer op. Het geeft een aanwijzing, dat gezinnen met veel kinderen (o.a. arbeidersgezinnen) zijn uitgetreden.

De vijfde tabel toont nog duidelijker dan de vierde tabel de sterke toename van het aantal „onkerkelijken”.

Er is over de gegeven getallen nog meer op te merken.

We bewaren dat voor een volgend keer.

A. B. t. B.

Naschrift. Nadat bovenstaand artikel was geschreven, lasen we de uitvoerige studie van Dr. J. P. Kruijver over „Kerkelijkheid en Onkerkelijkheid (1930) in Nederland” in de Socialistische Gids van Mei en Juni 1935. Daarin worden o.m. ook de „leeftijdsgroepen” behandeld.

MUZIKALE KRONIEK

Bach voor „Jongeren”.

In een Paaschr. L.I. van een Hervormd blad stond het volgende drakerige verhaaltje „voor de jongeren uit het leven van Johan Sebastiaan Bach (vrij naar het Duitsch)”.

Het begint met een mijnheer en een mevrouw, wier poesje al een heele week op den loop is. Mijnheer is net bezig z'n vrouw te troosten als er gemiauwde werd en een jongen voor de deur staat met het katje in z'n arm.

En nu volgt een dialoog tusschen de gelukkige mevrouw en den jongen, hoe de knaap aan het beestje kwam, en hoe zijn naam was, waarbij de jongen vertelde, dat een dag of acht geleden kwajongens het dier aan 't plagen waren en in de beek gegooid hadden en dat hij het eruit gehaald had en al dien tijd verzorgd en dat z'n vader gezegd had, ga maar eens kijken in de buurt, waar je het gevonden hebt en dat toen hij bij het huis van de familie kwam, poes van z'n arm afsporging en dat hij Johan Sebastiaan Bach heette.

Waarop mevrouw zei, dat hij een goeie jongen was en mijnheer hem een ferme kerel noemde en vroeg, wat hij hebben wilde, waarop de jongen zei van niets, alleen of hij zoo nu en dan eens naar Mies mocht komen kijken en of hij dan z'n viool mocht meebrengen want dat hij van zijn vader maar twee uur per dag viool mocht studeeren en heelemaal nog geen orgel, want dat zijn vader zei, dat hij eerst Latijn en rekenen en schrijven moest leeren. Natuurlijk mocht dat van mijnheer en mevrouw, met het gevolg, dat er dienzelfden avond al gebeld (!) werd, en de jongen met z'n viool binnenstapte om er even later zóo op te spelen, dat „pas toen de poes miauwde” hij tot de werkelijkheid terugkeerde en „besloot met een juichend: „Lof zij den Heer, den Almachtigen Koning der eere”, wat den verbaasden heer des huizes een „Jongen, jij kunt meer dan katten vangen” onlokte met de invitatie, nog maar dikwijls terug te komen.

En na verder de „jongeren” wijs gemaakt te hebben, dat Bach bij zijn strengen broer, als die hem verbodt verder de spelen „op de tafel van zijn kamertje toetsen van een orgel teekende en zóo zijn zelfverzonnen liederen speelde” en dat hij eens reisde naar Hamburg (lees Lübeck) om den beroemden organist Buxtehude te hooren, besluit het vrome verzinselftje met Bach 30 jaar later weer eens in den familiekring terug te brengen:

„God groete U”, zoo groette Bach, toen hij de kamer van de Sommers binnentrad. Meneer Sommer kwam vol vreugde op hem af, zijn vrouw scheen te dommelen in haar stoel. Slap reikte ze hem de linkerhand. Rechts was ze geheel verlamd. „Hoe gaat het je?” vroeg ze fluisterend. „Dat gaat wel, we zijn niet rijk en we moeten hard werken, maar we hebben ons brood en de kinderen zijn alle gezond. Alle jongens zijn muzikaal. Bijna zou ik zeggen, jammer genoeg, want wie niet iets groots kan in de kunst, blijft levenslang arm!”

„Nu maar, jij hebt toch wel iets bereikt. Zelfs hier spreekt men over je!”

„Misschien,” antwoordde Bach, „de menschen schijnen niet ontevreden over mijn orgelspel. Om te

maken, dat ze zich niet vervelen, schrijf ik voor elke godsdienstoefening een cantate.”

„Wordt dat niet een beetje veel?”, vroeg meneer Sommer, „je kunt ze toch wel eens iets ouds geven. Opgewarmde soep smaakt dikwijls ook heel goed.”

Lachend kwam Johan Sebastiaan er tusschen: „In de muziek is dat een beetje anders. Dagelijks bid ik God, dat Hij mij helpe bij mijn werk. Ik begin geen werk zonder gebed en dan geeft de Heer me de kracht.”

„Maar wat doe je dan met al die muziek?” Vraag dat maar eens aan mijn vrouw! Die verzamelt alles en geeft het in de herfst aan den tuinman om er de boomen mee te omwikkelen. Die beweert, dat ik zulk goed stevig papier heb.”

„Merkwaardig pakpapier, kun je mij niet ook eens zoo iets geven?” En met pakt meneer Sommer al de map, die op tafel ligt. Maar Bach houdt hem tegen: „Dat is de muziek, die ik onderweg heb geschreven. Als ik ze een keer gespeeld heb, kunt U ze krijgen.”

„Mag ik ze dan nu vast eens zien?” schertst meneer Sommer. Veel begrijpt hij er niet van en hij geeft de bladen terug, als hij ineens vraagt: „Wat staat daar?” Bach legt het uit: „Jesu juva”. Dat beteekent: „Help, Heer Jezus”. Ik heb daarnet al gezegd, dat ik geen werk begin zonder God om hulp te vragen. Nog nooit heeft Hij me in den steek gelaten. Iedere keer stuurt Hij me kracht, die ik anders niet heb.”

Geroerd pakt mevrouw Sommer zijn hand en ze fluistert: „Ook mijn hede heeft God verhoord, dat ik jou nog eens mocht zien. Nu heb ik nog maar één wensch: dat ik jou tenminste eens in mijn leven orgel hoor spelen.”

„Hoor je, wat ze wil?” vraagt meneer Sommer. „Ik heb al vaak geprobeerd dit uit haar hoofd te praten, maar het lukt niet. Morgen is er een concert, maar dan speelt een ander. Als jij het was, zou ik wel middelen vinden om er haar heen te brengen.”

„Laat haar maar een ander hooren,” sust Bach: „die speelt ook goed.”

Al vroeg is den volgenden dag de kerk vol voor het aangekondigde orgelconcert. Verwonderd kijkt men naar de vrouw, die in een leunstoel door twee mannen wordt binnengebracht. Er wordt over gemompeld, en er is tijd voor allerlei veronderstellingen, want de organist laat zich wachten. Het duurt een half uur, een uur en ten einde raad treedt de predikant naar voren om te vragen of er soms onder de aanwezigen iemand is, die iets kan spelen, zoodat de menschen niet vergeefs zijn gekomen. Op dat oogenblik staat één van de mannen, die de vrouw in den leunstoel naar binnen had gebracht op en gaat naar de orgelbank. Eerst aarzeland, maar al spoedig aanzwellend klinkt er een jubel door de kerk, zoodat nog nooit iemand heeft gehoord. Men vergeet plaats en ruimte en als het spel geëindigd is, duurt het lang voor de kerk leeg is. De man, die gespeeld heeft, gaat weer terug naar de vrouw in den leunstoel. Met stralende oogen ziet zij hem aan, grijpt zijn hand en fluistert: „Johan Sebastiaan, je hebt gelijk, als je bidt: Jesu juva! Help mij, Heere Jezus”. Een bovenaardsch lachje gaat over haar gezicht. Dan valt haar hoofd op de borst: ze ademt niet meer.

„De vreugd over jou spelen heeft haar gedood,” zegt zachtjes meneer Sommer: „dat bracht haar naar den hemel”.

Weerzinwekkend, belachelijk en banaal is zulk vroom geremel onder tusschen wel, en dat voor „jongeren”!

J. Z.

HET BOEK VAN DE WEEK

De Apostolische geloofsbelijdenis.

Onlangs verscheen bij de firma G. F. Callenbach te Nijkerk een boek onder den titel „De Apostolische Geloofsbelijdenis”. In dat boek werd aangeboden „een vertaling van de zestien voordrachten, die Prof. Dr. Karl Barth”, toen nog hoogleeraar te Bonn, „te Utrecht gehouden heeft, op uitnodiging van de theologische faculteitsvereniging ter plaatse”. Dr. K. H. Miskotte heeft dit boek „voor Nederland bewerkt en van aantekeningen voorzien”. Al deelt hij in zijn op 20 April 1935 gedateerd „Woord Vooraf” mede, dat zijn vertaling „op sommige punten zeer vrij is”, en dat hij daarom dan ook in den titel spreekt van „een bewerking”, toch kan men het boek wel aanzien voor een in hoofdzaak betrouwbare weergave van de theologische meeningen, wij kunnen misschien beter zeggen: de meeningen inzake theologische kwesties, van Prof. Barth.

Dr. Miskotte heeft beweerd, dat „de invloed van Barth in Nederland dwars door alle richtingen is heengegaan”. „Menschelijkerwijs gesproken”, vindt hij daarin iets „onherroepelijks”.

Men zou lang kunnen disputeeren over de vraag, wat hier het „onherroepelijke” is, indien het er is; gelijk ook over de andere vraag, of inderdaad de invloed van Barth door alle richtingen heengegaan is. Ons dunkt dit woord een weinig flateus, — met name ook voor de hier bedoelde richtingen zelf.

Dit alles blijft echter rusten. Ons persoonlijk heeft altijd de figuur en het werk van Barth van zooveel gewicht geschenen, dat wij meenden, ons er over te moeten uitspreken. En nu in deze nieuwe reeks van voordrachten theologen en aankomende theologen van zeer uiteenlopende richting zich om den kathedraal van Barth verdrongen hebben, schijnt ondergeteekende kennisneming van

wat van dien kathedraal verkondigd is, zoo mogelijk nóg plichtmatiger. Want naar de meening van ondergeteekende beteekent wat Barth wil, een principieele verloochening van het christendom. Daarom zal een herinnering aan wat het christelijk geloof gedurende alle eeuwen tot „inhoud” gehad heeft, telkens weer noodzakelijk blijken. Wie overtuigd is van de absoluteheid der aanspraken, die de inhoud van ons geloofsbeziel op ons gansche leven moet doen gelden, zal met schrijver overtuigd zijn van de „onherroepelijkheid” der polemiek tegen Barth.

Op de verschijning van bovengenoemd — in ons blad reeds aangekondigd — werk is nog een afzonderlijke uitgave gevolgd onder dezen titel: Grundfragen, beantwortet von Professor Dr. Karl Barth, anlässlich seiner Kollege über das Apostolicum, gehalten in Utrecht im Frühling v. J. 1935. (Eveneens bij Callenbach, Nijkerk).

In dit korte artikel interesseert ons met name de houding, die Barth aanneemt tegenover den tekst der oudste christelijke geloofsbelijdenis. De lezing van bovengenoemde twee geschriften geeft ons aanleiding tot de volgende opmerkingen.

1. Allereerst worde onzerzijds opgemerkt, dat o.i. de dogmatiek lang niet de eenige wetenschap is, die — gelijk Barth in Utrecht gedaan heeft — haar „voornaamste problemen” kan behandelen aan de hand der XII Artikelen, of in aansluiting daaraan. De XII Artikelen toch mogen — b.v. blijken hun trinitarische indeeling — het bewijs in zichzelf daarvan dragen, dat ze door de theologisch-wetenschappelijke formuleeringskunst der oude kerk aan de eerste christenen, en wie hen volgden, in hun ons bekenden vorm in eerste en latere redactie zijn overgedragen, toch hebben zij nimmer de bedoeling gehad, alleen voor theologen als „hun” speciaal bezit te gelden. Zij waren immers een belijdenis. Het onderwerp van den volzin: „Ik geloof”, was nimmer uitsluitend een theoloog, niet eens een theologisch belangstellende als zoodanig, maar het was telkens een belijdend lid der algemeene christelijke kerk, oorspronkelijk, naar algemeen aangenomen wordt, een doopeling. Die kon dan voorts zijn wat hij wilde: leerlooier, soldaat, belasting-ambtenaar, secretaris, handelaar, geleerde, litterator, filosoof, kamenier, lakei, waschvrouw, en wat dies meer zij. Al die menschen hadden beloofd, den inhoud van dit hun belijdeniswoord ten grondslag te zullen leggen aan alle leer en alle praxis, welke zij immer zouden rekenen te behooren tot de oefening der „militia Christi”. Tot dezen geoorzaamheidsdienst aan Christus hun Heer wisten en beleden zij zich opgewekt door God in gerechtigheid, daartoe verklaarden zij zich willig en bereid, o.m. door het geloof, en dus in vrijheid, na-zeggen van de hun vóór-gezegde belijdenisformule.

Dus waren dan ook deze XII Artikelen altijd nog wel iets anders, en feitelijk veel méér dan een kerkelijk goedgekeurd en aangenomen concept-grondbestek, het kort-begrip van de gangbare theologische wetenschap. Strikt genomen, konden zij niet eens dáárvoor dienen. Hoeveel geweldige geloofswaarheden van het christendom b.v. zijn er in... verzweven! Maar aan den anderen kant blijft het natuurlijk waar, dat men, waar immers deze geloofsartikelen door de theologisch gescherpte leiding der kerk zorgvuldig waren ingedacht, geredigeerd, en ingedeeld, toch wel de „voornaamste problemen der dogmatiek” in overzichtelijken vorm er in aangeduid vindt, en dus deze naar aanleiding van de apostolische geloofsbelijdenis bespreken kan.

Maar ditzelfde geldt dan ook voor ieder ander vak van studie. Ook de christelijke filosoof van den eersten tijd zag „zijn” „voornaamste problemen” in beginsel erin aangeduid, en vond zijn grondvragen erin gesteld en beantwoord door het goddelijke, hem vóórziende „orakel” (Hebr. 12 vs 25), waarvan immers deze XII Artikelen, naar zijn eigen belijdenis, den inhoud zoo al niet adaequaal, of volledig, dan toch betrouwbaar weergaven. Evenzoo zag ook de man der natuurwetenschap „zijn” „voornaamste problemen” er in behandeld. Desgelijks de aestheticus, de socioloog, de litterator.

Wanneer dus wij de XII Artikelen gebruiken voor het boven aangegeven doel, dan nemen wij geen „recht” voor onszelfen, dat wij als theoloog aan anderen zouden betwisten, doch volgen den „plicht”, dien wij met al degenen, die op den grondslag van eenzelfde belijdenis met ons zeggen te willen samenwonen, meenen te deelen.

Gelijk het dus aan onze zijde een schuldig verzuim zou zijn, indien wij die anderen — de niet-theologen — van dit ons „recht” zouden uitsluiten, zoo zou het hunnerzijds een niet minder groot verzuim zijn, indien zij dezen „plicht” alleen aan de theologen, ter afdoening zouden overlaten. Naar onze stellige meening toch worden de XII Artikelen als geloofsbelijdenis in hun ware beteekenis miskend, en feitelijk geprostitueerd, indien zij door een verbleekt christendom als een brokje-theologie-niet-meer worden opgevat en aan tijdgenoot en nakomeling over- en uitgeleverd.

1) Lees: Vorlesungen.

Aan den loofsartike ling miske kerk, van hij voorts functie, di ten heeft, — immers belijdenis. loofsbe handleidin nig. Maar thetisc bezit en g nen, en d dienst é XII Artik saijndend belijders i stens vóó ze overal naar alle zij immer heid tot v den naam — 2. Krac echter me o.i. ongep. XII Artik dadelijk c XII Artik niet alleen bepaad l heele late „verklare methode officiële lichten” i het moet „ontwikke of het revoluto torisch theologie gebleven risch-getr Artikelen tot „verk der gebee haar c klaring” daad van kelen zel De ern duidelijc, opgemer) het woor — is nim uitmaken Barth ge neer eer ring z vleescl grootste zijn adag den teks ontwikke mis-duidi Hier kan boohisto eindelijk ontwikke los te de wetensch schap (s geerte (mos), de Men zou l. gezeg knecht v richtsnoo voerende wikkelin wijsbege aesthetie vermoge Artikeler „licht” v Kortw minder —lijk verr. lijk gelo aesthetic heel ons de gang teiten de willen „ haar lat den zij l de groot eeuw pl grooten. — En da dat ook droevig— Wij h het recl staan, g zelf eer Wij z